

О. П. Кавтши,
асистент, аспірант, ФММ, НТУУ "КПІ"

МІСЦЕ ТА РОЛЬ КОРПОРАТИВНОГО СЕКТОРА У СТРУКТУРІ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

У статті розглянуто та проаналізовано основні методичні підходи до формування національної інноваційної системи. Визначено роль ключових суб'єктів економіки у їх реалізації. Проаналізовано дійсне місце та роль корпоративного сектора економіки у системі інноваційного розвитку України. Доведено, що на сьогодні корпорації не виконують належної їм ролі у реалізації інноваційної функції, а існуючі підходи до формування національної інноваційної системи потребують свого подальшого уточнення.

In the article basic methodical approaches are considered and analysed to forming of the national innovative system. Certainly role of key subjects of economy in their realization. An actual place and role of corporate sector of economy is analysed in the system of innovative development of Ukraine. It is well-proven that for today corporations make default the proper them role in realization of innovative function, and existent approaches to forming of the national innovative system need the subsequent clarification.

Ключові слова: корпорація, інновації, національна інноваційна система (НІС), національна економіка, модель.

ВСТУП

Зростання взаємозалежності і взаємопов'язаності національних економік у процесі глобалізації та інтеграції сучасних економічних систем актуалізує питання пошуку нових орієнтирів у забезпеченні сталого розвитку та конкурентоздатності в умовах жорсткої конкурентної боротьби на міжнародному ринку.

Як свідчить практика останніх сторіч та й сама економічна наука, адекватним механізмом вирішення питань сталого розвитку, безпеки та конкурентоздатності національної економіки виступає інноваційний процес. Тобто процес формування та накопичення інноваційного досвіду національними економіками, що об'єктивується в рамках структурно-інноваційної моделі економічного розвитку.

Питання перебудови соціально-економічних відносин в Україні подібно до практики господарювання більшості сучасних економік розглядається під кутом зору подальшого розвитку і узагальнення теоретичних та практичних положень щодо впровадження інноваційного шляху розвитку національної економіки. Цим питанням присвячені роботи О.І. Волкова, М.П. Денисенка, Л.І. Федулової, З.С. Варналія, О.Г. Білоуса, С.К. Чернова, Гальчинського А., Геєця В., Кынаха А. та інших, що не лише пояснюють суть і природу інновацій, їх вплив на сучасне буття цивілізації, а й намагаються визначити найбільш оптимальні структури, здатні реалізувати інноваційний шлях розвитку національної економіки.

У більшості з вказаних праць основою формування структурно-інноваційної моделі розвитку національної економіки роль центральних елементів належить корпоратив-

ним структурам бізнесу та державі, що виступають реальними носіями економічної та політичної влади, власниками ресурсів.

Та незважаючи на широке коло робіт, присвячених даній тематиці, питання організації даної моделі, пошуку та впровадження адекватних сучасним економічним умовам механізмів оптимальної взаємодії соціально-економічних суб'єктів в ній, а також дійсне місце і роль корпорацій є не достатньо розробленими та дискусійним.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Визначити місце та роль корпоративного сектора у формуванні національної інноваційної системи на основі аналізу існуючих у вітчизняній науковій літературі методичних підходів до її створення.

МЕТОДОЛОГІЯ

У роботі використано методи наукової абстракції, логічний та історичний методи, методи аналогії і порівняння, структурного аналізу, системний метод для розкриття суті предмета дослідження.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Інновації є основою розвитку більшості сучасних економік, що прагнуть втримати своє панівне становище на міжнародному ринку або ж відвоювати його. Прагнучи підвищити рівень конкурентоздатності національної економіки уряди держав формують стратегії та програми інноваційно-інвестиційного розвитку та розробляють власні інноваційні системи (НІС).

НІС розвинених держав базується на поступовому на-
 низуванні на план стратегічного розвитку інституційного
 каркасу та розширенні кола суб'єктів, що реалізують за-
 дачі даної системи. Цей процес відбувається за рахунок
 формування партнерських відносин між владою та бізне-
 сом, що мають єдину стратегічну мету — формування кон-
 курентоздатності у всіх її вимірах.

Так, зокрема, держава у рамках НІС розвинених еко-
 номік бере на себе функції створення та приведення існую-
 ючих ринкових умов до механізмів та структур, що сприя-
 тимуть інноваційній активності бізнесу на основі програм-
 но-цільового методу управління та кластерного підходу до
 реалізації промислово-інноваційної політики.

Проте створення умов для стимулювання інновацій
 шляхом їх інституційного підкріплення не замикається
 лише на формуванні програм та стратегій розвитку і конт-
 ролем за їх виконанням. Окрім цього, уряд бере на себе
 першочергову задачу розширення можливих шляхів парт-
 нерських взаємовідносин, зокрема через систему цільо-
 вого фінансування НДДКР, підтримки венчурного бізне-
 су, зменшення податкового та адміністративного наванта-
 ження на перспективні інноваційні компанії та проекти,
 антимонополийний контроль за діяльністю потужних кор-
 пораций, розширення форм госпрозрахунку та держзамов-
 лень на науково-технічну продукцію та інші результати
 НДДКР, вступу у міжнародні економічні організації, рати-
 фікації міжнародних та міждержавних договорів про
 співробітництво з метою розширення ринків збуту, фор-
 мування інфраструктури ринку інновацій шляхом створен-
 ня переважно змішаних за формою власності агенцій, які
 беруть на себе функції посередника в інноваційному про-
 цесі. тощо. Такі агенції найчастіше формуються з предст-
 авників уряду та бізнесу, профільних міністерств, що забез-
 печує їх дієвість та надійність у реалізації партнерських
 відносин в рамках кластерного підходу. Держава стиму-
 лює формування інноваційних бірж, що також можуть ви-
 ступати ядром інфраструктури інноваційного ринку.

Уряди країн, що стали на шлях інноваційного розвит-
 ку, сприяють активному створенню "інститутів розвитку",
 фондів дослідження і розвитку та венчурних компаній, де
 партнерами виступають влада, великий корпоративний
 капітал, науково-дослідні установи та малий бізнес. Їх кош-
 тами фінансуються спільні дослідження, проведені корпо-
 раціями та науково-дослідними установами, наприклад,
 Magnet-програма в Великобританії, програма бізнесу
 Yozma в Ізраїлі тощо [1, с. 17].

З метою розширення форм партнерських взаємовід-
 носин та забезпечення участі бізнесу в НІС держава фор-
 мує інституційне поле банківської діяльності, інноваційно-
 інвестиційних фондів для активізації їх участі в інновацій-
 ному процесі та забезпечення його дієвого фінансування.
 А також стимулює створення національних ФПГ, асоціацій
 та альянсів, ТНК та інших корпоративних утворень, на які
 покладається функція комерціалізації інновацій, транс-
 ферту технологій, стимулювання НДДКР, створення інно-
 ваційно-інвестиційних каналів участі національних вироб-
 ників у міжнародних стратегічних альянсах, що на думку
 Гальчинського А. та Геєця В., виступають найбільш ефек-
 тивними структурами організації науково-технологічної
 кооперації між окремими компаніями та загалом між дер-
 жавами [2, с. 220—221].

Об'єктивно при забезпеченості надійним інституційним
 каркасом з боку держави потужні корпорації розвинених
 країн, головна мета яких — забезпечення та утримання
 конкурентоздатності фірми в умовах жорсткої конкуренції,
 активно включаються в інноваційний процес, оскільки дже-
 релом їх розвитку, за визначенням М.Портера, в сучасних
 умовах виступають наукомісткі високотехнологічні продук-

ти, залишаючи останнє місце традиційним факторам ви-
 робництва та ресурсам [3].

Корпорації на сьогодні виступають найбільш потужни-
 ми суб'єктами ринку, що пояснює прагнення урядів дер-
 жав активно залучати їх до створення та розвитку НІС. Це
 впливає з їх унікальної за своєю суттю природи, що за-
 безпечує синергійний ефект — можливість корпорації бути
 фірмою-ринком у структурі національного ринку. В ній
 органічно поєднані принципи стратегічного планування та
 використання програмно-цільових методів діяльності,
 ієрархічність будови з одночасною децентралізацією
 діяльності та формуванням автономних одиниць у струк-
 турі компанії, що між собою нерідко вступають у конку-
 рентну боротьбу за право бути центром прибутку, стиму-
 люючи інноваційну складову розвитку та раціональний
 розподіл ресурсів.

Тобто, перебуваючи одночасно у стані цілісної струк-
 тури та працюючи на принципах автономності елементів
 структури, корпорація є досить рухливою і динамічною, що
 дає можливість їй брати на себе частину функцій ринку:
 оздоровлення економіки, формування структури попиту і
 пропозиції, ціноутворення, а також раціонального розпо-
 ділу ресурсів і виробленого продукту. Крім того, забезпечує
 більшу швидкість і надійність інформаційних потоків,
 скорочує трансакційні витрати та забезпечує внутрішню
 ширину каналів горизонтальної, вертикальної та диверси-
 фікованої взаємодії, що не притаманно ані ринку, ані дер-
 жаві.

Еволюційно для реалізації означених функцій корпо-
 рації удосконалюють свою структуру, наповнюючи її тими
 зв'язками та елементами, щоб могли забезпечити її "умов-
 но автономне" функціонування в межах економічної систе-
 ми. Тобто в структуру корпорації вводяться такі елемен-
 ти, які б задіяли корпорацію у всіх стадіях суспільного ви-
 робництва: від безпосереднього виробництва до обміну,
 розподілу і споживання.

На сучасному етапі саме ці особливості корпоратив-
 ної будови визначають їх найбільшу придатність до реалі-
 зації усього циклу інноваційного процесу: від зародження
 ідеї до її комерціалізації та подальшого удосконалення за
 рахунок залучення в корпоративну структуру на кон-
 трактній довгостроковій основі представників влади, ма-
 лого та середнього бізнесу, великих стратегічних інвес-
 торів, конкурентів і споживачів, представників наукових та
 освітніх установ, формуючи окрім безпосередньої вироб-
 ничої чи іншої господарської діяльності наукові кластери,
 технополіси, бізнес-центри, бізнес-інкубатори тощо.

Таким чином, у результаті активізації кожної сторони
 НІС відбувається поєднання інтересів держави з інтереса-
 ми суб'єктів господарювання на принципах партнерства,
 що й забезпечує дієвість та ефективність даної системи в
 рамках формування інноваційної моделі розвитку еконо-
 міки. Держава формує систему механізмів для забезпечен-
 ня конкурентоздатності та економічної могутності на рин-
 ку, а корпорації розширюють свою ринкову владу над ре-
 сурсами та споживачами.

Україна після отримання незалежності розпочала роз-
 будову власної системи господарювання як відкрита еко-
 номіка, що поставило питання про формування національ-
 ної стратегії соціально-економічного розвитку на інно-
 ваційній основі як найбільш адекватній в сучасних умовах
 розвитку світових економічних систем.

Курс на розбудову інноваційної системи економіки
 (НІС) України проголошено Указом Президента України
 "Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу",
 посланні до Верховної Ради "Європейський вибір. Концеп-
 туальні основи стратегії економічного розвитку на 2002—
 2012 роки", стратегії соціально-економічного розвитку

Таблиця 1. Динаміка питомої ваги корпоративного сектора у загальній кількості підприємств в Україні за 2001—2008 рр.

Роки	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Всього об'єктів в Україні згідно ЄДРПОУ	834886	889330	935578	981054	1023396	1070705	1133200	1187028
Корпоративний сектор всього	40627	40804	40763	40456	40583	40008	39134	38053
%	4,86	4,58	4,35	4,12	3,96	3,73	3,45	3,20

* Розраховано за Показниками Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України: Статистичний бюлетень станом на 1 липня 2008 року. — [Текст]. — К., 2008. — 70 с.

України на 2004—2015 роки "Шляхи європейської інтеграції", що стали концептуальною основою для утвердження в Україні інноваційної моделі структурної перебудови та зростання економіки, становлення її як високотехнологічної і конкурентоздатної держави на міжнародній арені.

Найбільш вдалі спроби теоретично обґрунтувати суть та структуру інноваційної моделі розвитку національної економіки, на наш погляд, запропонували Фомова О.А. та Федулова Л.І. [4, 5]. Обидва автори у центр моделі відповідно до загальноцивілізаційних особливостей розвитку ставлять корпоративне ядро, оскільки, на їх думку, саме корпорації здатні створити каркас НІС і забезпечити її безпосередню реалізацію.

Корпорації, як свідчить Фомова О.А., можуть стати дієвими суб'єктами НІС та забезпечити поєднання в цілісну структуру національну, регіональну і мезоскладові даної системи, а також забезпечити її входження до інноваційних систем мегарівня, об'єднуючи навколо свого ядра інших суб'єктів національної економіки та міжнародних партнерів [4, с. 136—137]. В основу інноваційної концепції розвитку автор покладає новаторське начало, що спонукає компанії корпоративного типу здійснювати активні зміни у всіх аспектах власної діяльності та забезпечувати цілісність соціально-економічної підсистеми суспільства за рахунок формування "кола вигід" від довгострокової контрактної співпраці [5].

Із досліджень ряду вітчизняних науковців випливає, що вітчизняні корпорації вже розпочали формування так званого корпоративного ядра інноваційного розвитку, що забезпечує не лише нарощення їх конкурентоздатності, а й економічного зростання національної економіки загалом. При цьому поза увагою, на нашу думку, залишається той факт, що за останні кілька років в Україні спостерігається нарощення переважно кількісних, а не якісних показників інноваційної активності не лише корпоративного бізнесу, а й некорпоративних суб'єктів економіки, що не може бути індикатором становлення потужної та динамічної НІС.

Так, зокрема, кількість підприємств, що впроваджують інновації має тенденцію до зростання. Загалом питома вага підприємств, що здійснюють інновації в Україні, становить 26,7 %, з них в корпоративному секторі — 42,2 %. Обсяги інвестицій в інновації в розрахунку на одне корпоративне підприємство становлять у ВАТ 5649,6 тис. (53 %) і в ЗАТ 3734,9 тис. (47 %). Серед них переважають великі фірми з глибиною приватизації від 0,1 до 49,9 % і зі зростанням глибини приватизації ці тенденції проявляються ще більше [5, с. 118—120].

Це, по суті, є закономірною об'єктивною реакцією господарюючих суб'єктів на виклики як національного, так і глобального ринку, де в конкурентну боротьбу вступають потужні корпоративні структури з інноваційними наукомісткими продуктами. А також відповідає реалізації у процесі господарської діяльності тим особливостям корпо-

рацій, що не притаманні класичними підприємствами некорпоративного типу [6—8].

Проте, слід зауважити й на тому факті, що вітчизняні корпорації все ж поступаються за своїми характеристиками "зрілим компаніям" провідних країн світу. Так, зокрема, в країнах з ринковою економікою корпорації виконують широкомасштабний спектр функцій, не притаманних некорпоративним суб'єктам економіки: від загальних функцій щодо виробництва товарів та послуг, перерозподілу в економіці, раціонального комбінування факторів виробництва, формування суспільного продукту та національного багатства до структурно-функціональної переорганізації на мікро-, мезо- та макrorівнях функціонування економіки, стимулювання інноваційної активності, оптимізації перерозподілу ресурсів, цінову, зовнішнього представництва держави на міжнародному ринку та забезпечення її економічної безпеки, а також здійснення реальної економічної влади в державі, реалізації стратегії "прискорення" для забезпечення економічних переваг національної економіки, транснаціоналізації, кооперації, спеціалізації праці тощо.

В той час як в Україні, відповідно до ряду досліджень, корпорації у своїй переважній більшості працюють за старими принципами і стереотипами. Частково це пояснюється тими об'єктивними умовами, за яких національна економіка розбудовувала корпоративний сектор. Але в більшості випадків, на наш погляд, в основі не ринкової поведінки вітчизняних корпорацій лежать суб'єктивні причини економічного та політичного характеру. Це, в свою чергу, відбивається і на масштабності та результатах виконуваних ними в суспільстві функцій, в т.ч. інноваційної.

Так, за роки незалежності в Україні було сформовано масштабний корпоративний сектор економіки (табл. 1) [9].

Проте інвестиційні кошти вітчизняні корпорації вкладають переважно у власне виробництво, для якого характерними є 3—5 технологічні уклади (рис. 1) [4].

Досить повільно формуються інтегровані корпоративні структури у наукомістких галузях економіки. Про це свідчить і динаміка діяльності найбільших ФПГ України (табл. 2) [10].

Тобто стратегія "випереджальної модернізації" де-юре центрально застосовується у колі найбільших і найвпливовіших компаній України, а де-факто вона характеризується високою капіталоємністю та низькою інноваційною активністю лише за окремими галузями та ринковими сегментами.

У розвинених країнах більшість корпорацій має диверсифікований характер діяльності та зосереджується не лише у капіталоємних низько технологічних галузях, а й у наукомістких сферах: авіакосмічній галузі, біотехнології, електроніці тощо [11]. А у рейтингах вітчизняних компаній відсутні такі, що займають потужні позиції у сфері високих технологій, інформаційних послуг, наукомістких виробництвах.

Подібна ситуація складається і у галузі формування технопарків, технополісів та бізнес-інкубаторів. Так, на сьогоднішній день в Україні з п'ятнадцяти працює лише 4 технопарки за кластерним принципом, проте їх потужності не забезпечують необхідний інноваційний потенціал національної економіки [12, с. 106]. Це свідчить про досить низький рівень практики міжгалузевої координації, контрактної взаємодії між різними суб'єктами економіки (НДІ, малим та середнім бізнесом, вузами, органами влади тощо).

За таких умов не можна стверджувати, що вітчизняні корпорації, на кшталт потужним компаніям розвинених

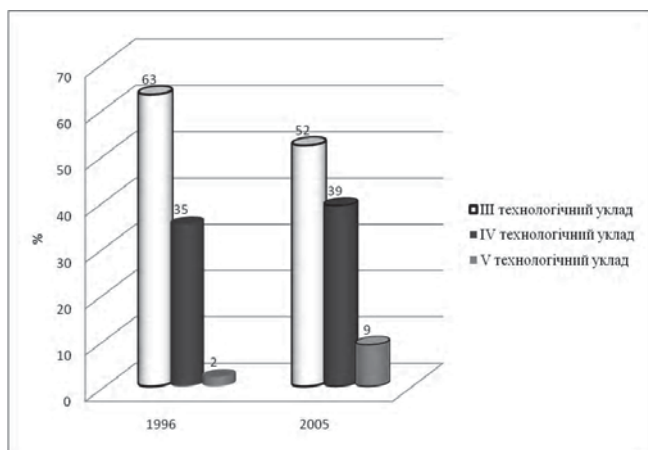

Рис. 1. Розподіл провідних компаній України за технологічними укладами, %

країн, забезпечують формування та активний розвиток інноваційного ядра НІС. На їх базі було створено лише незначну кількість інноваційно-інвестиційних осередків.

Повертаючись до логіки вибудовування НІС у розвинених країнах, слід зауважити, що корпорації можуть стати рушієм інноваційного розвитку лише за наявності вибудованої системи стимулів та механізмів інноваційної діяльності. Історія розвитку соціально-економічних систем суспільства свідчить, що провідну системоутворюючу роль у даному процесі має відігравати держава, оскільки саме в її руках зосереджені основні політичні та економічні важелі влади в межах національної економіки. В Україні ж держава за роки незалежності, зробивши перші інституційні кроки до розбудови НІС, не спромоглась довести їх до логічного оформлення, не надала їм структурної повноти і завершеності, не розробила механізмів стимулювання та реалізації інноваційної діяльності.

Тобто, ключова роль держави як провідного суб'єкта НІС в економіці України, як доводить практика, не виправдала себе. Це пов'язано насамперед з тим, що її сектори — система управління і регулювання та державний сектор економіки — залишаються за своєю суттю досить консервативними, забюрократизованими, характеризуються малими темпами і якістю комунікаційних потоків, багатоукладністю цільової спрямованості.

Так, зокрема, формуючи інноваційні та інвестиційні фонди, законодавство про науку, інновації та освіту, держава намагається поєднати фундаментальну і прикладну науку з господарською діяльністю суб'єктів національної економіки. Проте даний процес характеризується нестійкістю і дискретністю, викривленням реальної інформації про стан інноваційного розвитку, поєднанням політичного факто-

ру з соціально-економічним, що призводить до постійних змін пріоритетів розвитку НІС. Про це свідчить ліквідація державного інноваційного фонду, низькі витрати на науку державним фондом фундаментальних досліджень, відсутність фондів підтримки наукових ініціатив, венчурних фондів з переважанням національного капіталу [6, с. 32—33].

Пірамідальна жорстка і забюрократизована структура НІС, що не має чітких рис в загальній структурі економіки, свого системного методичного обґрунтування та комплексного правового підґрунтя, знижує її гнучкість і динамічність, деформує механізм конкуренції в рамках національного інноваційного простору.

Не виправдовує себе й принцип цільового державного фінансування інноваційного розвитку. Як свідчить динаміка останніх років, саме держава виступає найменш значущим суб'єктом у напрямку фінансування інновацій в Україні (табл. 3) [13].

Як видно з рис. 2, реальними суб'єктами фінансування інноваційного розвитку виступають господарюючі суб'єкти, проте за відсутності реальних стимулів до інноваційного розвитку вони також зменшують інвестування інноваційної діяльності.

ВИСНОВКИ

Відповідно до наведених даних, що лише частково відбивають сучасну економічну дійсність, слід відзначити, відсутність в Україні НІС і юридично, і фактично. Її контури формуються лише за окремими сферами інтересів, що склались ще на початку проведення економічних реформ в Україні.

Така ситуація виникла в наслідок дії як об'єктивних факторів: відсутності повного систематизованого законодавства

Таблиця 2. Розподіл сфер діяльності найбільших ПФГ України

Назва групи	Сфери діяльності
ЗАТ «Систем Кепітал Менеджмент»	Чорна металургія, залізна руда, електроенергія, вугілля та кокс, машинобудування, фінанси, телекомунікації, готелі та ін.
НАК «Нафтогаз України» (державний сектор)	Нафто- і газовий бізнес
Корпорація «Індустріальний союз Донбасу»	Чорна металургія, залізна руда, вугілля і кокс, залізна руда, машинобудування, агорбізнес, туризм
Група «Приват»	Фінанси, нафтовий бізнес, чорна металургія, руда, феросплави
Корпорація «Інтерпайп»	Трубне виробництво, чорна металургія, феросплави
Маріупольський комбінат ім. Ілліча	Чорна металургія, кокс, залізна руда
Компанія «Енерго» («Донецьксталь»)	Чорна металургія
Група «Альфа-груп» (російська)	Нафтовий бізнес, телекомунікації, фінанси
«Запоріжсталь»	Чорна металургія, фінанси
Група «АРС»	Вугілля і кокс, машинобудування
Корпорація «УкрАВТО»	Автомобілебудування, фінанси
«Енергостандарт»	Енергетика, машинобудування
«Смарт-груп» (російська)	Чорна металургія, залізна руда
«УкрСиббан» (російська)	Фінанси, будматеріали, промислова хімія
«Фінанси і кредит»	Фінанси, автомобілебудування, чорна металургія, промислова хімія, фармацевтика
«Лукойл» (російська)	Нафтовий бізнес, промислова хімія
Холдинг «Київміськуб» (комунальний сектор)	будівництво
«Укрпромінвест»	Автомобілебудування, суднобудування, кондитерська промисловість, автоустаткування
«Українська інноваційно-фінансова компанія»	Електроенергетика, готельний бізнес, газовий комплекс
«Континіум»	Нафтовий бізнес, кондитерська і молочна промисловість

Таблиця 3. Інвестиції в основний капітал за джерелами фінансування у 2000—2007 рр.

Роки	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
у фактичних цінах, млн грн.								
Всього	23629	32573	37178	51011	75714	93096	125254	188486
у т.ч. за рахунок:								
коштів державного бюджету	1210	1749	1863	3570	7945	5077	6846	10458
коштів місцевих бюджетів	975	1332	1365	2095	3544	3915	5446	7324
власних коштів підприємств та організацій	16198	21770	24470	31306	46685	53424	72337	106520
коштів іноземних інвесторів	1400	1413	2068	2807	2695	4688	4583	6660
кредитів банків та інших позик	391	1400	1985	4196	5735	13740	19406	31182
інших джерел фінансування	2279	3494	3854	5215	6533	9161	4507	7914
у % до загального обсягу								
Всього	100	100	100	100	100	100	100	100
у т.ч. за рахунок:								
коштів державного бюджету	5,1	5,4	5	7	10,5	5,5	5,5	5,6
коштів місцевих бюджетів	4,1	4,1	3,7	4,1	4,7	4,2	4,3	3,9
власних коштів підприємств та організацій	68,6	66,8	65,8	61,4	61,7	57,4	57,8	56,5
коштів іноземних інвесторів	5,9	4,3	5,6	5,5	3,6	5	3,7	3,5
кредитів банків та інших позик	1,7	4,3	5,3	8,2	7,6	14,8	15,5	16,6
інших джерел фінансування	9,6	10,7	10,4	10,2	8,5	9,8	3,5	4,2

* Складено за даними Державного комітету статистики України: <http://www.ukrstat.gov.ua>; Дані про інвестиційну активність промислових підприємств України за 2000—2007 роки.

у сфері розбудови інноваційної системи в Україні, так і суб'єктивних, пов'язаних з логікою здійснення господарюючими суб'єктами (насамперед корпораціями) своєї діяльності.

Вітчизняні компанії на кшталт фірмам в розвинених економіках можуть і повинні бути джерелом формування ринку інновацій та НІС в Україні, оскільки, як свідчить практика, саме їх структура, способи і форми організації економічної діяльності відповідають логіці набуття інноваційного досвіду і забезпечення поступального економічного зростання. Проте для цього необхідно здійснити ряд радикальних перетворень у зміні логіки їх діяльності від збереження та накопичення "залишків ресурсів і діяльності" до "інтелектуалізації бізнесу". І ключова роль мотиватора у переході до стратегії випереджальної модернізації та інтелектуалізації бізнесу в першу чергу державі як ядру розвитку національної економіки.

Поступовий перехід корпорацій на засади наукоємного, інноваційного розвитку, збільшення обсягів фінансування науково-дослідних проектів, диверсифікація діяльності, удосконалення організаційної структури та налагодження довгострокових контрактів з іншими суб'єктами економіки даватиме більший синергійний ефект та конкурентні переваги на ринку інновацій лише за умови державної підтримки інноваційного процесу.

Систематизація та забезпечення структурної повноти вітчизняного законодавства з питань підприємництва, оподаткування, інвестицій, науки та освіти, приватизації та корпоратизації, банківської діяльності та діяльності інших інвестиційно-фінансових установ, визначення стратегічних зон взаємодії в рамках інноваційного процесу, формування інфраструктури інноваційного ринку, визначення умов конкуренції в науково-технічній сфері, уніфікація стандартів освіти і науки відповідно до міжнародних, а головне — формування системної і дієвої довгострокової стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку — здатні стати тим стимулом, який забезпечить активізацію інноваційного процесу в Україні, сформує партнерські відносини між владою та національним корпоративним сектором.

У цьому вбачається все ще досить значна обмеженість як уряду України, так і бізнесу, що не спроможні налагодити оптимальний діалог у питаннях забезпечення конку-

рентоздатності економіки України і потребують свого якнайшвидшого вирішення, оскільки вони штучно підтримують стабільні технологічні характеристики у сферах власного впливу, обмежуючи при цьому розробку та впровадження інноваційно-привабливих ризикових стратегій в інших галузях, активізацію змін в науковому середовищі наукомістких галузей економіки.

Методичні моделі формування НІС, що запропоновані на сьогоднішній день, потребують подальшої розробки та уточнення відповідно до функціональної та організаційної складових, системи обмежень та вимог, деревом цілей тощо з метою забезпечення їх оптимізації та реального впровадження в структурі національної економіки.

Література:

1. Філіна Г.І., Кравченко М.Н. Проблеми інноваційного розвитку економіки України // Економіка та держава. — № 5. — 2007. — С. 16—19.
2. Інноваційна стратегія українських реформ / Гальчинський А.С., Геєць В.М., Кінах А.К., Семиноженко В.П. — К.: Знання України, 2002. — 326 с. — Бібліогр.: С. 313—326.
3. Портер, М. Е. Конкурентная стратегия: Методика анализа отраслей и конкурентов / М. Е. Портер: Пер.с англ. — 2-е изд. — М.: Альпина Бизнес Букс, 2006. — 454 с.
4. Фомова, О.А. Методичні підходи до формування корпоративної інноваційної системи // Економіка і прогнозування. — № 3. — 2008. — С. 135—147.
5. Корпоративні структури в національній інноваційній системі України / За ред. д-ра економ. наук Л.І. Федулової. — К.: Вид-тво УкрІНТЕІ, 2007. — 812 с.
6. Чернов, С.К. Эффективные организационные структуры управления наукоемкими производствами: Монография. — Николаев: НУК, 2005. — 92 с.
7. Пустовойт, О. Кількісна та якісна складові економічного розвитку України: управлінські аспекти // Економіка України. — С. 20—26.
8. Шовкун, І.А. Інституційне підґрунтя інноваційного розвитку: міжнародний досвід і уроки для транзитивних економік // Економічна теорія. — №3. — 2005. — С. 60—74.
9. Показники Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України: статистичний бюлетень станом на 1 липня 2008 року. — К., 2008. — 70 с.
10. Великий український капітал: взаємовідносини з владою і суспільством / О.Й. Пасхавер, Л.Т. Верховодкова, К.М. Агєєва. — Центр економічного розвитку. — К.: Дух і літера, 2007. — 130 с.
11. Горбатов, В.М. Конкурентоспособность и циклы развития интегрированных структур бизнеса: Монография. — Х.: ИД "ИНЖЭК", 2006. — 592 с.
12. Інноваційний розвиток промисловості України / О.І. Волков, М.П. Денисенко, А.П. Гречан та ін. — К.: КНТ 2006. — 648 с.
13. <http://www.ukrstat.gov.ua>; Дані про інвестиційну активність промислових підприємств України за 2000—2007 роки. *Стаття надійшла до редакції 18.01.2009 р.*